

# 4

## ÇOK ÇEŞİTLİLİK VE DEMOKRASİ PHILIPPE VAN PARIJS HAKKINDA FİKİRLER

*Prof. Dr. Philippe HUMBLÉ*

1992'de Robert Phillipson (Phillipson, 1992) diğer dilleri harcayarak o dönemde giderek daha fazla işgal alanı kazanan İngilizcenin görüldüğü hâkim konuma karşı şiddetli bir saldırı olan *Linguistic Imperialism*'i yayınladı. Yazara göre, İngilizcenin dünya çapında yayılması diğer dillerin haklarını altüst etti, sömürge yönetimini uzattı ve hatta genişletti. Şimdi, neredeyse otuz yıl sonra, İngilizce daha da baskın hale geldi ve internetin genelleşmesi onun küreselleşmesinde önemli bir rol oynadı. Phillipson herhangi bir dil politikasının siyasi sonuçlarını haklı bir şekilde vurguladı. Gerçek şu ki, İngilizcenin gelişmesi, anadili İngilizce olan hükümetlerin aktif politikalarıyla durmak bilmeden ilerliyor, özellikle gençler, onu sadece iş dünyasında değil kültürel alanlarda da toplumdaki en modern gelişmelere ayak uydurmak isteyen herkesin öğrenmesi gereken dil olarak görmeye başlıyor.

Sormak istediğim soru şudur: İngilizcenin görünüşte durdurulamaz yükselişinin, çok çeşitliliğin ve bunun gerektirdiği çok dilliliğin istisna yerine norm haline geldiği toplumlarda demokrasinin uygulanma şekli üzerinde bir etkisi var mıdır? Demokratik bir devlet biçimi, tanımı gereği, vatandaşların devlet politikalarına aktif katılımını ifade eder. Bu katılımın mümkün olabilmesi için vatandaşların sesini duyurması gerekir ve seslerini duyurabilmek için dile ihtiyaçları vardır.

Avrupa'da, yakın zamana kadar, dil neredeyse hiç konuşulmayan bir sorundu. Görünüşe göre ülkelerin çoğu tek dilliydi ve İspanya (Bask ve Katalanca), Fransa (Breton), Birleşik Krallık (Galce) gibi pek çok ülkede olduğu gibi gerçekte olmasalar bile siyasi gerçeklik tek dilli olarak görüldü. Bu çok dilli ülkelerde, halk eğitimi, politik olarak baskın dilde yani tek dilde yönetiliyordu. Dilsel azınlıkların dikkate alınacak bir sesi yoktu.

Buna Benzer, ancak çok daha karmaşık bir duruma örnek olarak, on iki farklı dile varan bir dil çeşitliliği ile Avusturya-Macaristan İmparatorluğu verilebilir.

İngilizcenin lingua franca olarak benimsenmesine yönelik itirazlar çok çeşitlidir, ancak esas olarak ideolojik yönü üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çoğu eleştirmen, İngilizcenin dayatılmasını insanların psikolojik egemenliğine bir saldırı olarak görüyor. Kendi anadilinden farklı bir dil olan İngilizceyi benimsemek, İngilizce konuşmayan herkesi dezavantajlı duruma düşüren zorlayıcı koşullar olarak görülüyor. Direnişin esas olarak akademik dünyadan gelmesi tesadüf değildir, ancak literatürün (metin yazarlığı gibi) işlerinin bir parçası olması da kuşkusuz bunda rol oynayacaktır. Van Parijs'i savunurken, çok çeşitliliğin bir demokrasi içinde ancak yan yana yaşayan ve çalışan farklı grupların birbirleriyle tek bir dilde iletişim kurması halinde işleyebileceği söylenebilir. Ulusal düzeyde, elbette bu, ülkenin «merkezi» dili olan ulusal dillerden biri olacaktır. Bununla birlikte, uluslararası anlaşmalara varılması gerektiğinde, bir lingua franca'nın kullanılması esastır. Çok az insan bunun hangi lingua franca olacağından emin değil, fakat sonuç ne olursa olsun bu yüzden bir dezavantaja sahip olacaklarını biliyorlar.

## Referanslar

- Casanova, P. (2015). *La langue mondiale: Traduction et domination*. Seuil.
- de Swaan, Abram. (2001). *Words of the world: The global language system*. Polity.
- Judson, P. M. (2018). *The Habsburg Empire*.
- Phillipson, R. (1992). *Linguistic imperialism*. Oxford University Press.
- Renan, E. (1882). *Qu'est-ce qu'une nation? Et autres essais politiques*. Presses pocket.
- Scheer, T. (2016). Habsburg Languages at War. In J. Walker & C. Declercq (Eds.), *Languages and the First World War: Communicating in a Transnational War* (pp. 62–78). Palgrave Macmillan UK. [https://doi.org/10.1057/9781137550309\\_4](https://doi.org/10.1057/9781137550309_4)
- Tsuda, Y. (2010). Speaking Against the Hegemony of English. In *The handbook of critical intercultural communication* (pp. 248–269).
- Van Parijs, P. (2011). *Linguistic justice for Europe and for the world*. Oxford Univ. Press.
- Wierzbicka, A. (2014). *Imprisoned in English: The hazards of English as a default language*. Oxford University Press.